

pojedinaca kojima se bavi tradicionalna historija na "političku komunikaciju", de Vivo je ukazao na vrlo plodonosan način mišljenja o političkim sistemima. Jedna od važnih prednosti ovakvog pristupa jest da jasno ukazuje na pogrešnost ideje o novovjekim državama kao monolitnim subjektima. Naime, iza gotovo svakog važnog političkog poteza stajao je kompleksan proces interakcije raznih državnih tijela, koja su si međusobno uskraćivala, cenzurirala i prerađivala informacije, natječući se za kontrolu nad državnim aparatom. Druga važna prednost ovog pristupa jest da, za razliku od tradicionalne političke historije fokusirane isključivo na elite i državne institucije, promišlja politiku u njenu najširem društvenom kontekstu. Drugim riječima, kad se novovjekovni politički sistemi promatraju u ključu komunikacije, pokazuje se da jaz između države i društva nije bio toliko dubok kao što se na prvu čini. Ne samo da su najširi socijalni slojevi očito dosta znali o političkim pitanjima, već su imali načina da svoje stavove priopće vladajućoj eliti i tako indirektno utječu na stvaranje političke volje.

Sve u svemu, nema dvojbe da je de Vivo napisao vrijednu i originalnu knjigu. Iako relevantna za sve istraživače novovjekovne politike, ova studija je od posebne važnosti za raguzeologe zbog sličnosti političkih sistema i kultura dviju jadranskih republika. Naime, radi se o veoma inspirativnom primjeru koji definitivno treba uzeti u obzir pri budućim istraživanjima političkih tradicija Dubrovačke Republike.

Lovro Kunčević

Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 28 (2010), 400. str.

Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU predstavio je dvadeset i osmi volumen svoga Zbornika koji izlazi jednom godišnje. Ovogodišnje izdanje uključuje pet izvornih znanstvenih radova, jedan pregledni rad te jedno priopćenje. Pod tematskom cjelinom *Grada* prikazan je jedan opsežniji stručni rad. Zbornik sadrži i veći broj prikaza tj. ocjena iz područja historiografske znanstvene literature.

Zbornik započinje člankom Ivana Majnarića pod naslovom »Papa i svjetovni vladar na izmaku karolinškog doba - primjer splitskih sinoda dvadesetih godina 10. stoljeća« (5-16). U prilogu autor promišlja položaj vladara, to jest njegov odnos s papom u povijesnom okviru kraja 9. i početka 10. stoljeća. Pritom autor iznosi primjedbe i komentare koji se tiču uloge i položaja hrvatskog vladara Tomislava ne ulazeći detaljnije u problematiku njegova vladarskog naslova ni razne historiografske interpretacije i percepcije kojima je taj vladar više puta bio izložen. Autor smatra ulogu Tomislava ključnom na navedenim sinodima, što pretpostavlja zavidnu snagu njegove vlasti.

Irena Benyovsky Latin potpisuje rad pod naslovom »Izgradnja gradskih fortifikacija u Trogiru od 13. do 15. stoljeća« (17-48). Kako i sam naslov kaže, autorica se bavi razvojem trogirskih gradskih bedema do polovice 15. stoljeća, kada se znatnije mijenja prostorna, demografska i društveno-politička slika grada. U širem smislu, to je prilog istraživanju procesa urbanizacije trogirske komune u navedenom razdoblju. Rad uključuje i slikovni prilog, tj. tlocrt Trogira s važnijim građevinama iz 1830. godine.

Rad Krešimira Kužića naslovljen »Vjersko stanje na hrvatskoj obali prema putopisima njemačkih hodočasnika (14.-17. stoljeće)« (49-66) opisuje hodočasničke putopise, to jest njihova zapažanja u proputovanju hrvatskim primorskim krajevima na putu u Svetu Zemlju. U hodočasničkim izvješćima prevladavaju autori s njemačkoga govornog područja, a posebno ih zanimaju relikvije, odnosno moći pojedinih svetaca.

Autor također donosi i niz svetačkih legendi te zapisanih lokalnih usmenih predaja čiju tematiku nastoji dekonstruirati.

Analizom notarske građe nastaje rad Gorana Budeća, a nosi naslov »Inventar dobara šibenskog patricija Ser Jurja Kamenarića iz 1451. godine« (67-106). Autor istražuje privatno-pravnu ispravu, zapravo popis pokretnih i nepokretnih dobara dotične osobe u trenutku smrti. U cilju proučavanja problematike materijalnog života u kasnosrednjovjekovnoj Dalmaciji, autor donosi detaljnu analizu inventara ovog iznimno bogatog šibenskog plemića. Pregled inventara donosi nam vjernu sliku razine materijalne kulture, što ukazuje da su bilježnički spisi (osobito inventari i oporuke) prvora-zredni izvori za proučavanje života komunalnog stanovništva u srednjem i novom vijeku.

Rad koji potpisuje Martina Topić nosi naslov »Nacionalizam i ideologija. Pavao Ritter Vitezović kao nacionalni mislitelj i / ili ideolog« (107-138). Kao okvir proučavanja pojmova ideologija i nacionalizam u životu Vitezovića autorici je poslužilo djelo *Croatia Rediviva* (Oživjela Hrvatska). Iako je djelo temeljno bilo zamišljeno kao pregled granica hrvatskog teritorija, Vitezović je komparativnom analizom, u mjeri u kojoj je njegovo djelo uključeno u sociološke definicije pojmova nacionalizam i ideologija, zapravo položio temelj modernoj nacionalnoj ideologiji na hrvatskom prostoru.

Zajednički znanstveni rad Lovorke Čoralić i Maje Katušić nosi naslov »Od afričke obale do dalmatinske prijestolnice-mletački general Marko Antun Bubić (1735.-1802.)« (139-172). U radu je prikazan životni put i djelovanje visokog mletačkog časnika, Budvanina Marka Antuna Bubića, poglavito njegova vojna karijera. Uz navedeno, analizom Bubićeva oporučnog zapisa, rad predstavlja i značajan doprinos istraživanju prošlosti Mletačke Dalmacije druge polovice 18. stoljeća. Kao dodatne priloge rad sadrži djelomičan prijepis oporuke i kodicila Bubića, vojničke popise četa kojima je dotični zapovijedao te obiteljsko rodoslovlje.

Posljednji u ovom zborniku je rad pokojnog Tomislava Markusa, a nosi naslov »Društveni stavovi Franje Račkog« (173-200). U radu se

analiziraju misao i ideje slavnog povjesničara i publicista. Zbog širokog spektra znanstvenih, društvenih, crkvenih i civilizacijskih tema kojima autor pristupa, rad predstavlja vrijedan doprinos intelektualnoj povijesti 19. stoljeća.

Poglavlje *Građa* (203-242) sadrži rad pod naslovom »Regesti isprava 16. stoljeća iz arhiva HAZU« koji su sastavili Antun Mayer i suradnici, a za tisak priredila Maja Katušić. Riječ je o četvrtom nastavku objavljivanja regista isprava na latinskom jeziku, a u ovom zborniku su objavljene isprave iz razdoblja od 1546. do 1550. godine.

Posebna vrijednost ovog Zbornika je objavljivanje znatnog broja znanstvenih osvrta u poglavlju *Ocjene i prikazi* (245-357). Oni zasigurno uvelike pomažu u praćenju recentne historiografske literature.

Miron Palaveršić